

På G. W. Edlunds förlag har förut utkommit:

Tiden theaterdirektör, Nyårsskämt med sång i en akt. 1 Mark.

Små häften angående Litteratur och Konst, utgifna af Fredr. Cygnæus. Första Häftet, innehållande: I. Tiden Theaterdirektör. II. Åter en gång om theaterns framtid i Finlands hufvudstad. 1 Mark 50 pi.

Den Finsk-Svenska Litteraturens utveckling från Universitetets invigning till Runebergs första uppträdande Tio föreläsningar af Gabriel Lagus. 5 Mark.

IV b7
Kapsel

G. W. EDLUNDS
FÖRLAGSAKTIEBOLAG

HELSINGFORS
Arbete

DE TRE GÅTORNA.

NYÅRSSAGA

med sång och melodramer i en akt.

HELSINGFORS,

G. W. Edlunds förlag.

1868.

IV b1

[Berndtson]

Kapsel

DE TRE GÅTORNA

[Fredrik Berndtson]

DE TRE GÅTORNA.

Jesse.
Anna.
Karin.

En
Nyårs saga

med sång och melodramer i en akt.

Musiken af Aug. Meissner.

Ådarnas konung.
Låtjen.
En Svande de Gullbröder.
Värd.
Sommaren.
Hösten.
Vintern.

Uppförd å Nya Theatern i Helsingfors den 1 Januari år 1868.

HELSINGFORS,

Finska Litteratur-sällskapets tryckeri,

1868.

DE TRE GATORNA.

Upprättad af

Företedt: *L. Heimbürger.*

Utsåld af A. W. Heimbürger.

Upphörd i 2:a Thonens i Helsingfors den 1 Januari 1868.

Helsingfors.

Tryckt hos Helsingfors-tryckeriet.

1868

I Personerna:

Pekka.

Jaako.

Anna.

Karin.

En Tomte.

Andarnas konung.

Irrbloss, kammarherre.

Lättjan.

Don Ranudo de Colibrados.

Finkulum.

Vären.

Sommaren.

Hösten.

Vintern.

Andar.

Nya året.

Dorotea

I hus de bögte makter be.

Ej meniskan härmer som namn.

Men de oss skänka hopp och tro.

Allt är värt qual, vår strid

Skall mogna änn en bättre tid.

(Säg till Karin, som förfärande ser framåt i strömmar,
och står beaktad på oss.)

Sen, öster Karin! Var du vil gå med. Sorg och
sörstän rädde ej ur onda dagar.

Första Scenen.

Theatern föreställer en enkel bondstuga på landet. Eld i spiseln. ANNA sitter och läser i psalmboken. KARIN står med sammanknöpta händer och stirrar i spiselden.

Anna. *(Lägger bort boken, stiger upp, blickar mot höjden och sjunger.)*

(Sång.)

Hur tungt att bära sorg och brist,

Att se all glädje vissna bort!

Dock tror jag fast, dock vet jag visst,

Att allt skall ljusna innan kort.

Att ur vårt qval, vår strid

Skall mogna snart en bättre tid.

Derofvan molnens dunkla fann

I ljus de högre makter bo,

Ej menskan känner deras namn,

Men de oss skänka hopp och tro,

Att ur vårt qval, vår strid

Skall mogna än en bättre tid.

(Går till Karin, som fortfarande står försänkt i drömmar, och slår henne lätt på axeln.)

Seså, syster Karin! Var nu vid glatt mod. Sorg och misströstan rädda ej ur onda dagar.

Karin.

Brödlös och sorglös hafva svårt att trifvas tillsammans.

Anna.

Och modlös är alltid både rådlös och brödlös.

Karin.

Men hvarifrån vill du taga mod i dessa bedröfvelsesens tider?

Anna.

Från förtröstan på eget förstånd och egna krafter, och främst från tron på Honom, som förlänat mig dem.

Karin.

Mitt förstånd, det står stilla, och med krafterna lär det minsann snart vara ute. — Jag önskade att jag låge i den svarta mulden med vinterns hvita bårtäcke öfver mig! — En sorglig nyårsafton!

Anna.

Efter natt följer morgon, och jag tror på ljuset och framtiden.

Karin.

Ack, den som ändå hade ett fat risgrynsgröt med socker på!

Anna.

Och hvad blefve det se'n bättre?

Karin.

Åh, sen skulle jag sofva så godt!

Anna.

Karin, Karin! Inte kan du väl ändå tycka, att äta och sofva är lifvets högsta goda? Det står ju i skriften: söker först efter det angelägnaste, så faller eder allt annat till.

Karin.

Ja, bara man kunde hitta på det der angelägnaste.

Anna.

Af sig sjelf kommer det icke; men den som söker, han finner.

Karin.

Du talar så underligt, Anna. — Men tyst, jag hör steg!

(Man hör någon, som stampar snön af fötterna. Straxt derpå inträda Pekka och Jaako).

Andra Scenen.

DE FÖRRA. PEKKA. JAAKO. *(Båda med gevär på axeln).*

Pekka.

Gudsfrid härinne!

Anna och Karin.

Gudsfrid!

Jaako.

Seså, flickor, nu skall det bli annat lif i spelet!

Karin.

Hvad står på? Hvert ämnen j er med bössa på axeln?

Jaako.

Ut på jagt, på äfventyr. Men först ville vi säga våra käraste godnatt. — I morgon är du prinsessa, Karin!

Anna.

Hvad är det Jaako pratar för tok? (*Till Pekka*) Tänker ni jaga på nyårsqvällen?

Pekka.

Ja, Anna, vi gå att jaga.

Anna.

Hvad?

Pekka.

Lyckan.

Jaako.

Ja, det vill säga fogeln guldsvan, som visar sig bara hvar nyårsnatt för den, som har ett rent hjerta och en trogen käresta. Den, som kan skaffa sig en fjäder ur guldsvans vingar, han behöfver ej mera träla och arbeta och frysa och svälta, han får njuta all lifvets lust och alla jordens skatter.

Karin.

Det kan väl aldrig vara sannt?

Jaako.

Fråga Pekka. Han har drömt om fogeln, och nu ska vi knäppa honom, om han också satte på Trollbergets högsta klippspets.

Anna.

Hvad är det för underliga drömmar?

Pekka.

Ja, underbar den drömmen väl må kallas,
I trenne nätter stod den för min syn
Så klar och tydlig som du sjelf, min Anna,
Nu ständar här inför mitt vakna öga.
I djupa skogen sörjande jag gick
Och tänkte på den hårda lott, som rövvar
Oss lifvets fröjd och mödans dyra frukt;
Då syns ett sken, så klart som morgonrodnans,
Då hörs en brusning som af sommarvinden,
I dystra skogen . . . och med sagta flygt
En gyllne svan ur rymden ned sig sänker
Uppå en klippa. Hvarje fjäder lyste
Som solen sjelf. Men utaf skogens brus
En hviskning blef, och denna hviskning ord:
„Om nyårsnatten du vid Hiisis klippa
En fjäder skjuta kan ur guldsvans vinge,
Så hör dig världen och dess skatter till.“
— I trenne nätter samma dröm jag drömde.

Anna.

Och nu vill du se om din dröm går i fullbordan?

Jaako.

Ja, och jag får följa med. Jag skall också skaffa mig en sådan der rar fjäder. Hejsan, Karin, hvad det då skall blifva för ett lif!

Karin.

Men tänk om det bara är trolldomskonster.

Jaako.

Tror du att jag är rädd för troll!

Anna.

Gå ej dit, Pekka! Det är ogudaktigt att sjelfva nyårsnatten besöka Hiisis klippa. Det är syndig vidskepelse att tro på drömmar.

Pekka.

Mitt samvete är rent, och aldrig skall jag med onda maktens bistånd söka vinna något, vore det än all verdens skatter. Men denna dröm lockar mig med underbar makt. Kan icke Han, som i drömmen lät Jakob se himmelen öppen, och för Joseph lät kärfvorna buga sig, äfven åt den ringaste af sina tjenare gifva en vink af högre betydelse? Jag går till Hiisis klippa, icke för att vinna guld och skatter, utan för att se om min dröm gömmer ett svar på mitt hjertas frågor.

Anna.

Jag fattar icke fullt dina ords mening, men jag känner, att du vördar det heliga och vill det rätta. Gå, min älskling, gå!

Pekka.

(Sång).

På vredgad våg för stormens ilar

Min lefnads farkost flyr

Men lungt min blick på stjernan hvilat,

Mot målet gladt jag styr.

Och fjerran der vid himmlaranden

Jag söker ro och hamn.

Der vinkat mig den dyra stranden,

Der öppnas mig en famn.

Dit vill jag alla skatter bringa

Ifrån min upptäcktsfärd,

Och der min segersång skall klinga

Hos dig, vid egen härd.

Anna.

Gud välsigne dig, Pekka! Du har ett sinne så rent som hvitaste silfver och ett hjerta så godt som klaraste guld, och någon annan rikedom vill jag ej veta af.

Karin. (Som under tiden ifrigt samspråkat med Jaako vid spisen).

Och du tror verkligen, att vi ska bli mycket mycket rika?

Jaako.

Om jag tror? — Hvarför skulle jag icke tro? Pekka är inte den karl, som drömmer någonting förgäfvets. Och tänk, tre nätter å rad! Hvarför skulle han gå dit, om han icke trodde sig kunna knipa guldfjädern? Och

när han tror, så tycker jag, att vi icke behöfva vara sämre än han.

Karin.

Ja, deri har du minsann rätt. — Vet du, Jaako, jag har också flere nätter å rad drömt, att jag ätit risgrynsgröt med socker på. Det är väl icke heller utan sin betydelse.

Jaako.

Ser du! — Samma mina ord, i morgon är du en prinsessa!

Karin.

Herre Jemene! Och då får jag lofva och må väl och stoltsera och göra aldrig ett skapande grand?

Jaako.

(Sång).

I rödaste silke med guldstjornor på,
I hatt och i kappa min Karin skall gå,
Hvar dräng och hvar piga
Ska buga och niga,
Och sjelfvaste prosten stå ödmjukt på tå.
Hvarendaste dag skall det hållas kalas
Med bullar och skinkor, buteljer och glas
Med bifstek, kottletter
Och hundrade rätter;
Och allt skall med posten från hufvudstan ta's.
Karin.
O, Jaako, min Jaako, jag håller dig kär!
Jag kan icke säga hur lycklig jag är!

Men, Jaako, mig lofva,

Att låta mig sofva

Till dess att jag har all min herrlighet här!

(Gäspar).

Pekka.

Det börjar lida mot midnatt. Vi måste bryta opp.

(Slår Jaako på axeln).

Jaako.

Hu! så du skrämde mig!

Pekka.

Farväl, Anna!

Anna.

Mätte alla goda makter skydda dig!

Jaako.

Adjös, prinsessa!

Karin. (Gäspar).

Väck mig icke för tidigt!

(Pekka och Jaako gå).

Tredje Scenen.

KARIN. ANNA.

Karin. (Sätter sig vid spisen och syrvar i elden. Nickar till då och då).

Prinsessa! . . . Rödaste silke med guldstjornor på! . . .
Kottletter! . . . Låt — mig . . . sofva!

(Hon somnar).

Anna. (Sätter sig vid bordet, knäpper andäktigt händerna tillsammans öfver psalmboken och beder tyst några ögonblick).

Och der . . . min segersång . . . skall klinga . . . vid egen härd . . . (Sänker trött hufvudet mot händerna på bordet och insomnar).

(Dämpad, drömlig musik från orkestern).

Fjerde Scenen.

DE FÖRRA. TOMTEN (Uppstigande ur jorden. Musiken fortfar).

Tomten.

(Melodram).

När alla hvila, dagens buller tystnar,
Och natten tager i sitt milda hägn
Hvart menskohjerta med dess hopp och saknad,
Då vakar jag och lyss till syrsaus sång.
Jag hör hur ödets tysta trådar spinnas,
Och lifvets skiften sagta väfvas samman
Af sorg och glädje. Ingen, ingen ser
Om detta öga strålar eller skymmes;
Men när på härden altarelden slocknat,
När hat och tvedrägt, afund, svek och flärd
Beröfvat hemmet hvarje stöd och grund,
Och vilsen jag i vida verlden irrar,
Då frågar menskan: frid, hvart flydde du?

(Smyger sagta fram och betraktar de båda sofvande).

Hur skilda sinnen, och dock syskon båda!

(Går mot bakgrunden och utsträcker sina armar mot Anna och Karin).

Från verkligheten, från dess tvång och nöd
Jag er befriar; — Lyden, följn mig
Till drömmens dolda, underbara nejder!

(De båda sofvande resa sig sagta med slutna ögon och närma sig med afmätta steg Tomten, hvilken likasom genom en magnetisk kraft tvingar dem att följa sig. Alla ut i fonden).

(Scenen förändras till en vild skogstrakt med en brant klippvägg i fonden. PEKKA och JAAKO inträda med sina skidor under armen. De se sig med förvåning omkring).

Femte Scenen.

PEKKA. JAAKO.

Pekka.

(Sång).

Hvad söker jag bland dessa berg och dalar,
Af hvilken längtan leddes hit min gång?
Hvems är den röst, som i mitt hjerta talar,
Och hvadan klingar denna ljufva sång?
Allt skönt och herrligt, som jag känt och skådat
I sommarfäring träder för min syn,
Jag tror på allt, som själens aning bådade,
Som ännu göms för ögat ofvan skyn.

Och hjertat sväller utaf mod,
Mitt svärd jag tar i hand
Och offrar glädtigt lif och blod
För dig, mitt fosterland!

Jag känner ej fasa,

Låt åskorna gå,

Låt stormarna rasa,
 Jag hoppas ändå!
 Och sedan, när den lugna hyddan ljuder
 Åt mig en ljuf, en länge saknad frid,
 Och vid dess hård en älskad stämma ljuder
 Lik segerhymnen efter vunnen strid;
 Då vill jag än med hänryckt hjerta sjunga
 Om all den sällhet, lifvet skänkte mig,
 Och lära, förrän jag går bort, de unga,
 O fosterland, att troget tjena dig.

Se der hafva vi ändteligen Hiisis klippa!

Jaako. *(Ser sig förundrad omkring).*

Ja, men hvart hin ... *(Ur berget höres en vild röst ropa: Hä?)* ... Hu-u-u!

Pekka.

Hvad menar du?

Jaako.

Jag menar bara: hvart hafva snön och vintern tagit vägen? — Här är ju så varmt som midt i sommarn. *(Tar af mössan och fläktar sig med den.)*

Pekka.

Besynnerligt! ... Drömmer jag, eller är jag vaken?

Jaako.

Ja, tänk om vi nu som bäst ligga derhemma i våra sängar, och bara drömma, att vi drömma, ... nej, att vi äro vakna ... nej, att vi ... *(Torkar med rockärmen*

svetten ur pannan). ... Här är hett som i helfve ... *(En röst under jorden: Hä?)* ... Hu-u-u! *(Hviskande).*
 Pekka, hörde du?

Pekka.

Är du rädd, din backhare?

Jaako.

Nej! Åhnej! ... Ha, ha, ha! jag drömmer ju bara. *(Blå, röda och hvita lyktgubbar, med kulörta lyktor af samma färg på hufvudet, springa fram och tillbaka öfver theatern och bland klipporna).* ... Pekka! ... *(Ser på lyktgubbarna och närmar sig skälfvande Pekka).* ... Pekka! är det riktigt sannt, att jag bara drömmer?

Pekka.

Ja visst drömmer du ... ifall du icke är vaken.

Jaako.

Men hur skall jag veta det, då?

Pekka.

Skrik så högt du kan: minä ollen laiska Jaako.

Jaako. *(Ropar darrande).*

Minä ollen laiska Jaako.

(Eko upprepar orden, till venster på scenen: ollen, i fonden: laiska och till höger: Jaako).

Jaako. *(Förargad, fattar büssan).*

Åh hut, förbannade troll! Tror ni att jag låter snäsa mig af er? *(Bakom klipporna höres ett qvidande, sorgligt: ve! ve! ve!)* ... Hå ... hå ... hå! ...

Pekka.

Rätt så, Jaako! den som ej förlorar modet behöver icke vika för någon makt i världen, vare sig synlig eller osynlig. Hörde du huru de jemrade sig?

Jaako.

Ja, Pekka, jag må nu ligga i min säng och sofva eller stå här midt i vintern och svettas, men det är säkert, att mig kan du lita på.

(Lyktgubbarne ila med förnyad ifver öfver scenen, ett doft buller höres på afstånd, stjernskott ur romerska luftbägare kastas in på scenen).

Pekka.

Seså, nu börjas vår jagt! — *(Till Jaako)* Fort dit bakom klippan! *(Jaako skyndar att gömma sig bakom en klippa till venster).* — Och här jag . . . *(Han lägger sig på lur bakom ett klippusprång till höger).* . . . Och måtte nu mitt lod ej förfela . . .

Sjette Scenen.

(Musiken utför en högtidlig marsch. På scenen intåga: först LYKTGUBBARNNA, derefter andekonungens KAMMARHERRE IRRBLOSS, efter honom DE FYRA ÅRSTIDERNA, sedan FINKULUM och RANUDO DE COLIBRADOS, samt efter dem LÄTTJAN. Till slut ÅTSKILLIGA TROLL och ANDAR i olika skepnader, med särskilda attributer. De göra en rund kring theatern, och uppställa sig: lyktgubbarne på båda sidor om fonden, kammarherren midt mellan dem, de fyra årstiderna till venster, Finkulum och Ranudo de Colibrados till höger, Lättjan samt de öfriga trollen närmare förgrunden).

Chör af andarna.

(Sång).

Till hofvet monarken oss kallat har i dag.

Vi skynda att lyda; hans vilja är vår lag,

Nu delas ordnar och titlar ut,

Som ä' så bra att ha';

Må nåden aldrig taga slut,

Och högt vi sjunga: hurra!

Vi få nog krypa, träla

För ärans granna band,

Och uti stoffet kräla,

Och kyssa maktens hand.

Till hofvet monarken oss kallat har i dag.

Vi skynda att lyda; hans vilja är vår lag.

(Klippräggen i fonden öppnar sig. Man ser det inre af andekonungens palats. Kungen framträder, åtföljd af vännepager, hvilka uppbära hans mantel. Samma marsch spelas som i början af scenen. Kungen, åtföljd af kammarherre Irrbloss går utåt lederna af de uppställda trollen. Under tiden frambära de båda pagerna från palatset en gyllene stol, hvilken de ställa midtför öppningen, och som kungen intager, efter att med nådiga åtbörder och tilltal hafva gjort sin rond. Pagerna ställa sig på ömse sidor om stolen. Irrbloss stannar på ena sidan, något framför kungen).

Kungen.

Mitt nobla hof, jag nådigt helsar dig! —

I andra riken plägar visst regenten

På nyårsdagen visligen förkunna

Hvad tiden i sitt mörka sköte bär;

Men som jag nu det finner mindre rådligt . . .

(Kammarherre Irrbloss framträder till konungen och säger halvhviskande).

Irrbloss.

Det vore kanske bäst om ert majestät i nåder behagade säga: mindre lämpligt.

Kungen.

Ja, mindre lämpligt . . . riktigt . . . mindre lämpligt,

Att . . . det vill säga . . . att jag tror . . . Enfin,

Jag låtit kalla er, stordignitärer

Och högre troll, på årets sista qväll,

Att höra hvad jag eger att förkunna.

(*Han tar sig en pris snus*).

Det der skall hans excellens Irrbloss, hvilken jag i dagens konselj utnämnt till utomordenligt och verkligt erketroll samt förste minister, nu meddela eder. Dessutom vill jag blott nämna, att jag, såsom vedermäle af min synnerliga bevägenhet, förlänat sjelftillräcklighetsordens första klass åt min krigsöfverste och förste ceremonimästare Don Ranudo de Colibrados, samt i friherrligt stånd upphöjt vårt verkliga genie Lättja jemte alla hans barn och efterkommande.

(*Don Ranudo och Lättja buga djupt*).

Irrbloss. (*Tar fram ett papper och läser*).

Genom omständigheternas allmänna gång och den alltuppslukande civilisationens eröfringslystna intrång har vårt välde nödgats draga sig tillbaka till denna aflägsna vrå i nordn. Vår makt är dock endast hotad, icke rubbad, och vi hafva, tack vare den osvickliga statskonst, som städse ledt våra sträfvan, all anledning att innan kort vänta en ny sakernas utveckling till ett bättre. Det orubbligt goda förhållande, i hvilket vårt

kabinett står till stormakterna Papismen, Despotismen, Obskurantismen och Egoismen, skall icke dröja att bära frukter, värdiga vår politiska klokhet. Det är vår afsigst att till våren föreslå dessa makter en konferens i de Pontinska träskan, och det är vår fasta förtröstan, att då kunna återföra världen till det status quo, som utgör rikenas och deras smorda öfverhufvudens sanna trefnad och lycka.

Andarna.

Lefve hans Majestät, vår oförlikneliga konung, han och ingen annan!

Kungen. (*Nickar nådigt*).

Nå, herr minister, hvad tänker ni om de inre angelägenheterna?

Irrbloss.

Ers majestät! mina bemödanden skola, liksom mina företrädares, riktas mot vår värsta fiende civilisationen. Så länge vi kunna utestänga hans inflytande, tillhöra människorna och världen oss.

Kungen.

Det är bra. Hvad tror ni er kunna uträtta?

Irrbloss.

Allt, ert majestät, genom de dödligas mäktigaste förtryckare: nöden. Och jag ber att få framhålla de utmärkta förtjenster, som i detta hänseende blifvit inlagda af elementarandarna: vintern, våren, sommaren och hösten.

Kungen.

Det fögnar mig att höra. Jag skall veta att belöna dem.

Vintern.

Ja, det måste jag säga till mitt beröm, att nog sköter jag mitt kall med ihärdighet och allvar. Men tror ers majestät, att människorna ändå äro nöjda? De bli då aldrig nöjda! — Men otack är den samma förtjenstens lön. Hvem bygger sådana vägar och broar som jag? Hvem ger julkalaser, baler, spektakler om icke jag? När sofver man mera och bättre, än under min spira? — Och nu häckla och anklaga de mig för att jag kommer med mörker och död, att jag gör blodet tjock och förlamar alla krafter, stänger lifvet ute från frusen strand och mera dylikt. Det der förargar mig och förbittrar mina dagar. Jag behöfver någon tröst och glädje, och har derföre, med ers majestäts benägna tillstånd, tänkt anhålla om vårens hand.

Våren.

Och den tror ni att jag skulle gifva er? Nej, aldrig! Den gamla, kalla, elaka gubben, som ett oblidt öde gifvit mig till förmyndare, stänger in mig bland sina drifvor, så att jag förlorar både helsa och lynne. Äfven mitt rykte och mitt anseende lida. Förr sjöngo poeterna om mig, och kallade mig: denna milda, engaljufva, och min skönhet var då rar. — Nu säga de: endast frost och blåst och snufva i sin blomsterkorg hon har. Han slår under sig andras egendom och rättigheter och inkräktar på andras område. Jag vill fråga om inte vår- och blomstermånaderna enligt almanackan

borde tillhöra mig, men också dem har han lagt under sin förvaltning. Och en sådan skulle jag gifva mig med? Nej, aldrig. Hellre flyttar jag alldeles bort och söker mig en plats, der mina blommor icke plundras af is och snö.

Kungen.

Seså, barn, inga tvister! Vintern är en trogen tjennare och mig till stor nytta.

Sommaren.

Ja, det kan väl hända, att vintern uträttar mycket godt med sin elakhet, men nog kunde hon ändå låta bli att blanda sig i mina angelägenheter. Har han icke i tio runda år å rad skickat öfver mig sina tjänstendar hagelskur och nattfrost, som ställt till värre oreda och förödelse, än jag på femtio år kan bota. Derför har jag också hvarje år gråtit i sju veckor, och jag hade lust att af förargelse gråta ännu.

Hösten.

Om ers majestät icke snart sätter en gräns för vinterns förstörelse- och eröfringslusta, så ruinerar han oss i grund allesammans. Icke ens för mig, som ändå måste bestå herrligheterna till hans julkalaser, har han något undseende. Annat var det i fornda dagar! (Suckar).

Vintern.

Ja, det må syster säga med sina mognade behag, på den öfverblifna kartan.

Kungen.

Tyst! säger jag. Jag vill ej höra flere klagomål. Hvarochen må sköta sitt, och förstån j ej, mina älsk-värda damer, att hålla gubben Vinter i tillbörlig respekt, så kan jag inte hjälpa er. — Men hur är det med vår nya baron?

Lättjan.

Ers majestät, jag vågar smickra mig med, att i någon mån hafva gjort mig förtjent af den höga utmärkelse, som i dag vederfarits mig, ty mina oafåtliga sträfvan den att motarbeta icke blott den andliga odlingen, utan äfven jordbruket, handeln och näringarna, hafva icke varit utan framgång. Med synnerlig mottaglighet har man såväl i hyddan som slottet omfattat min lära: njut hvad stunden ger och tänk icke på den kommande dagen.

Kungen.

Ni säger således, att industrin?

Lättjan.

Täljer selpinnar och fabricerar pertstickor.

Kungen.

Och handeln?

Lättjan.

Realiserar under inköpspriset.

Kungen.

Och vetenskapen?

Lättjan.

Grälar i tidningarna.

Kungen.

Men man har sagt mig, att Suomimenniskorna dröma om en jernväg, som skall sätta dem i oafbruten förbindelse med hela Europa. På det sättet ha' vi en vacker dag den der oefferrättliga civilisationen på hal sen. Jag bekänner, att de der underrättelserna inge mig bekymmer.

Irrbloss.

Jag vågar förmoda, att denna dröm endast är en efemerisk sjukdomssymptom af för mycket tidningsläsande, en dröm, som aldrig skall gå i fullbordan. Dertill behöfs pengar.

Kungen.

Sådana får man hos judarna.

Irrbloss.

Ja, mot säker pant och kristlig ränta. Men när man ingenting har att bita och ingenting att slita, så . . .

Lättja.

Nog finns det skatter, bara de förstode att söka dem och ides att gräfva upp dem. — Mätte blott ingen sqvallra härom för Europas penningefurstar.

Kungen.

Jag räknar på ert inflytande och er vis inertia, min baron, för motarbetandet af dylika revolutionära planer.

Lättja.

Ers majestät, mitt nit känner inga gränser. Jag smickrar mig äfven med att icke vara utan inverkan på den allmänna meningen. Jag har lyckats ingifva Per och Pål den saliggörande tron, att försakelsen och lidandet utgöra ett folks förnämsta och prisvärdaste dygder. Härvidlag hafva poeterna och en hop af mina välmående vänner bland prelatera troget bistått mig. Det är ej med sådana dygder som jernvägar byggas, och för judarnas hjälpsamhet behöfva vi ej frukta, så länge trögheten och okunnigheten på sitt egendomliga sätt tolka de stolta orden: „Wårt land är fattigt, skall så bli, för den som guld begär.“

Kungen.

Men om denna dröm skulle blifva verklighet, om dessa skatter skulle upptäckas!

Lättja.

Ja, då finge vi flytta till Ostiakerna och de Sibiriska tundrorna. Men var lugn, ers majestät, det går icke så fort att vakna och att morgna sig.

Kungen.

Bra, baron! Jag tillåter er att anbringa en nattmössa i ert nya vapen.

Don Ranudo.

Jag är icke inbilsk eller högfärdig, men jag känner mitt värde, jag vet hvad jag duger till, och jag vet hvad jag kan uträtta. Det är en dum blygsamhet att erkänna sin underlägsenhet och sina brister; det inger

ingen respekt hos andra och ingen sjelfförtröstan åt er sjelf. Jag är ett bussigt troll, som varit med i krig och nöd och kolera och potatissjuka, och bara jag rynkar ögonbrynen, så darra och tystna alla förnuftiga skäl och andra småtroll. Jag plägar ett flitigt umgänge med de högmögende på jorden och det är jag, som skall lära dem, att med lugnt och oomkullrankeligt förakt möta alla dessa odrägliga veklingar, hvilka kalla sig hyfsning, humanitet och bildning. Näst min skandinaviska morbror, som har senor af jern och barn af granit, är jag den väldigaste af Trolleätten i Norden.

Kungen.

Voilà, messieurs, det äkta och veritabla hjeltetmodet!

Finkulum.

(Sång).

Ack! Hvad betyda edra funder
Emot den trolldryck, stark och god,
Som åt förderfvet lockar kunder,
Och skänker rus och lust och mod.
Blott i glaset sällheten bor!

Han fräter hjertat bort ur barmen,
Och tanken utur hjernan stjal,
Han ögat tär, förlamar armen,
Och viljan gör till usel träl.
Blott i glaset sällheten bor!

Ja, skynden er, att flaskan tömma,
Så lustigt går det och så lätt;

Och lären toma orden glömma
Om heder, trohet, dygd och rätt.
Djupt i glaset fröjderna bo!

(Visar flaskan och glaset åt andarna).

Kanske får jag bjuda en liten själavärmare? Det är äkta lönnbrännare och inte något sqvip från Revalska sidan.

Kungen.

Jag känner er förmåga, Finkulum, och det var äfven min mening att i dag belöna er med en gratifikation af hela nästkommande års skörd; men man har hos mig anmält, att ni ej mera visar samma nit som förut, att ert inflytande minskats.

Finkulum.

Dertill är den sakramensgade bränvinsförfattningen skulden, ers majestät.

Ett troll.

I allerdjupunderdånigste underdånighet.

Kungen.

Nog, mina vise och högtbetrodde vänner! . . . Jag ser att mitt rike fortfarande befinner sig i det mest blomstrande tillstånd, och jag förklarar eder mitt nådiga välbehag. Nu vilja vi endast afbida det ögonblick då Guldsvan, vårt väldes urbild, med sina glänsande vingars slag förkunnar oss, att ett nytt tidskifte ingår, samt derefter i mitt palats samlas till fröjd och dans.

Chör.

(Sång).

Andarnes konung har icke sin like,
Stort är hans välde och vidsträckt hans rike;
Troget hans bud kring rymden vi föra,
Hemligt, att ingen vår flygt kan höra.
Lustigt i natten ses norrsken pråla,
Djupt uti bergen demanterna stråla,
Nu är det fröjd i andarnas rike,
Nu är det gamman utan like.
Men öfver töckniga haf och vatten
Sväfvar vårt öde i dystra natten.

(Ett stort och bländande sken upplyser theatern. Alla blicka upp mot höjden).

Irrbloss.

Der kommer Guldsvan! Hur hans vingar lysa!

(Under det att alla blicka upp mot himlen, lägger Pekka an med bössan och affyrar den mot höjden. Under dån nedfaller ur skyn en stor förgylld fjäder).

Pekka. (Rusar fram och griper fjädern).

Jag har den, o, jag har den! Min dröm var sann!

Jaako. (Har under tiden äfven rusat fram och sigtat mot höjden, men hans bössa klickar. Ser efter Guldsvan).

Borta!

(Några troll skynda att gripa Pekka och Jaako).

Kungen. (Till Pekka).

Förmätne dödlige, hvad har du gjort?

Pekka.

Jag har blott följt den högre maning, som lefver i min själ, den röst, som talat till mitt hjerta. Och nu — jag känner det, jag vet det — eger jag den talisman, (*han svingar fjädern*) emot hvilken eder makt och ondska ingenting förmå.

Jaako.

Ja, packa er undan pack och smågubbar! Nu är det inte värdt att pösa mera.

Andarna.

Ve, ve, ve öfver dem! — Guldsvan är sårad, Guldsvan har flytt! — Ve, ve, ve!

Kungen.

Tyst der med er jämmer och olåt! — Tycker ni det passar sig att skrika så der vid ett bildadt och anständigt hof? — Och föröfrigt är ju ingen så stor olycka skedd. Förrän nästa dags morgon gryr, har en ny och lika glänsande fjäder vext på Guldsvans vinge.

Jaako.

Det var taladt med vett och reson! — Skulle ert trollmajestät nu inte vilja vara så nådig och befalla de här (*ser på trollen*) . . . babianerna att släppa lös oss?

(*Kungen vinkar. Trollen släppa Pekka och Jaako.*)

Pekka.

Jag hade lust att genast försöka min talisman på den der. (*Han sticker fjädern under näsan på Lättja, och*

säger): Försvinn, förintas! (*Lättja nyser, far upp ur sin slummer och gnuggar sig i ögonen*).

Kungen.

Förvetne däre! — Vål ligger i denna fjäder, som du eröfrat, en stor och fördold makt, emot hvilken vi intet förmå; men du förmår heller ingenting emot oss, sålänge du ej förstår att bruka talismanen, sålänge du ej uppfyllt de vilkor, hvilka sätta dig i besittning af denna dolda makt.

Pekka.

Och hvem skall lära mig att bruka den, hvem skall för mig förkunna dessa vilkor?

Kungen.

Jag. — Det gifves ett högre, oryggligt bud, som icke ens jag vågar trotsa, att om en dödlig lyckats bemäktiga sig en fjäder ur Guldsvans vinge, skall honom föreläggas trenne gåtor att lösas. Kan han ej lösa dem, så måste han evigt stanna kvar i andarnas rike; förmår han åter att lösa gåtorna, så får han återvända till jorden och der njuta frukterna af talismanens kraft. (*Till en af pagerna*). Skarabeus, gå att hemta de trenne gåtornas bok. (*Till Pekka och Jaako*). Men j sen just icke ut att vara mycket klyftiga. J kommen säkert att stadna kvar hos oss. Kanske kan jag använda er vid mitt forstväsende.

Lättja. (*Pekande på Jaako*).

Den der tycker jag har anlag för att bekläda en sjusofvarbefattning.

Jaako.
Sjusofvare kan ni vara sjelf. Inte är jag så dum
som ni ser ut.

(Pagen återkommer med de trenne gåtornas bok, hvilken
han, på konungens vink, öfverlemnar åt kammarherren Irrbloss).

Kungen.
Lyssna nu nppmärksamt till de trenne gåtor, hvilka
komma att föreläggas eder, och på hvilkas lösning ert
öde beror. Läs!

Irrbloss. (Ur boken).
Hvad är det, som med sin kraft kan lifva,
Höja, rena sjelfva jordens grus,
Som förvandlar ödemarkens drifva

Uti fågning, fruktbarhet och ljus,
Tämjer forsen, hur dess vågor svalla,
Krossar klippan, och en banad stig
Genom sjelfva berget bryter sig,
Och ger helsa, mod och bröd åt alla?

Jaako. (Utan att besinna sig).
Det är antingen krut eller pengar.

Chör af andarna.
Ha! ha! ha!
Illa du ditt svar har spunnit,
Gåtans nyckel ej du funnit.

Pekka.
Endast arbetet ger helsa, mod och bröd åt alla!

Chör af andarna.
Hvad utgör lifvet, ve, o ve!
Det sjuder, det bränner;
Vår gåta han känner.
Irrbloss. (Läser).
Hvad är som gör på mörkrets välde slut,
Som nattens dystra makter så förskräcker,
Som bryter seklers sömn i en minut,
Och himlens alla blida genier väcker?
Som våldet löser lik en pinsam dröm,
Och lögnen skingrar lik en morgondimma,
Att lifvet speglar sig i tidens ström,
Hvars vågor lugnade och klara simma?

Jaako. (Funderande).
Det är . . . det är . . . det är . . . Nej, det der går
öfver mitt förstånd.

Chör af andarna.
Ha! ha! ha!
Nu är hans tanke borta,
Nu kom hans vett till korta.

Pekka.
Det är sanningen, . . . upplysning!

Chör af andarna.
Ve! ve! ve!
Hvem lärde dig orden?
Det suckar i klyftan, det qvider ur jorden!

Irrbloss. (Läser).

Hvad utgör lifvets högsta fröjd och lycka?
 Hvad ger åt stoftet himlens återglans?
 Hvem räcker mödan mild, dess segerkrans,
 Och lär med blommor sjelfva grafven smycka?
 Hvem knyter fast det mäktiga förbund,
 Som folken hägnar, leder och försonar?
 Hvem bygger stark och fri och god den grund,
 Der tid, som kommer, skall förklarad throna?

Pekka och Jaako (stå båda försänkta i djupt begrundande).

Anna och Karin (inträda på motsatta sidan af theatern, ledda af Tomten. De nedkomma från berget och stadna på en klippafats. Tomten försvinner. Med åtbörder uttrycka de sin glädje att se Pekka och Jaako).

Duett.

Och den, jag tröstar på och tror,
 Mig aldrig svika kan,
 Ty kärlek i hans hjerta bor:
 Mitt lif, mitt allt är han!

Pekka.

Anna!

Jaako.

Karin!

Båda. (Med entusiasm).

Kärlek! — Kärlek! — Det är gätans lösning.

(Blixt och dunder, storm och oväder på theatern. I orkestern vilda missljöd, som småningom upplösas i några harmoniska ackorder. Alla andarna försvinna. Pekka och Jaako blicka

segerstolta omkring sig. Anna och Karin skynda ned ifrån klippan och kasta sig i sina fästmäns armar).

Jaako.

Karin! du är ta' mej . . . (Ser sig omkring med misstänksamhet) ta' mej sjutton dubbelt hvassare, än alla de andra trollen!

Anna.

Är detta väl en dröm?

Pekka.

Ja, blott en dröm!

Men denna dröm skall engång verklig blifva! —
 Till arma hyddan nu vi återvända;
 Men i mitt våld jag har en talisman,
 Och löseord, som segrande befria
 Från nöd och sorg min dyra fosterbygd.
 Låt tusen hinder mot mitt mål sig resa,
 Låt hårda makter hota med förderf,
 Arbetsamhet bekämpa skall dem alla!
 Låt köld och mörker sina bojor smida,
 Det skall bli vår, och allt skall blomstra än,
 Det skall bli vår, när andens sol sig tänder
 Och kysser jorden varm med sina strålar
 Och lockar skördar utur klippan fram.
 Och fröjd och sällhet skola återvända,
 Att sjunga fritt för en befriad jord,
 Då kärlek allt i hopp och tro förenar
 Och oss en skön, en bättre framtid ger!

(Klipporna i fonden dela sig, och det nya året med krona på hufvudet och spira i handen synes, upplyst af ett starkt sken).

Det nya året.

Och denna framtid nu för eder hägrar
 Och manar er till möda, mod och strid,
 En högre makt er icke lönen vägrar,
 Men, glömmen ej, att lifvet heter tid!
 Och vill du sällhet vill du ära smaka,
 Framåt! Framåt! — men ej ett steg tillbaka!

Min moder dignat under kronans börda,
 Och samma krona nu mitt hufvud bär,
 Förstår du rätt den gångnas minne värda,
 Så vet jag visst, du äfven mig har kär.
 Blott den, som mäktar det förlutna skatta,
 Förmår att lifvet och sin samtid fatta.

En högre makt min lott och eder skiftat,
 Och mot hans rådslut ingen än förmått.
 Hans namn är kärlek! — Men ej lag han stiftat,
 Som bjuder lida och försaka blott.
 O, lär att älska, forska och arbeta,
 Då först hans rätta mening skall du veta!

